

מקורות פרשת בשלח ה'תשע"ט מה התוספת בחובת כיבוד ההורים היהודית?

4. קידושין ל,ב: נאמר 'כבד את אביך ואת אמך' ונאמר 'כבד את ה' מהונך' - השווה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום. נאמר 'איש אמו ואביו תיראו' ונאמר 'את ה' אלוךך תירא' - השווה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום.

רמב"ן כ,א: השלים [ארבע דברות ראשונות שהם] כל מה שאנו חייבין בדברי הכבוד בעצמו ובכבודו, ועבר לצוות אותנו בענייני הנבראים והתחיל מן האב שהוא כעניין **בורא משתתף ביצירה**, כי ה' הוא אבינו הראשון והמוליד הוא אבינו האחרון.

ליקוטי שיחות ה/160 ובהערות שם: חיוב כיבוד אב נמצא כבר אצל בני נח, משום שהוא דבר שנוגע ביישובו של עולם, כמובא בירושלמי מסכת פאה שיסוד חיוב כיבוד הורים הוא **פריעת חוב** של הילד כלפי הוריו. ולכן לשונות רש"י לגבי כיבוד הורים לפני מתן תורה הוא 'כיבוד אב' ולא **'מצוות כיבוד אב'**, שכן הכיבוד הוא רק פרט בחיוב עשיית 'דינים' לתיקונו של עולם. ואולם ב"מרה" קיבלו ישראל את מצוות כיבוד אב **כחיוב ישיר בפני עצמו** (בין יהודי לקב"ה).

כתב סופר ואתחנן: מדוע נאמר 'כבד את אביך כאשר ציווך ה' וברש"י: 'שציווך במרה'? מדוע בשאר דברים אינו כתוב איפה נצטווה? אלא הרבה טועים דהטעם שצריך לכבד הורים משום הכרת הטוב, אבל אם לא גדלהו אינו מכבדם. כדי להוציא טעות זה נאמר 'כאשר ציווך במרה', ואז לא היו סמוכים על שולחן אביהם, כי המן ירד מהשמיים ולא היו צריכים למלבושים, אלא רק **כמצווה בלי סיבה**.

1. שמות טו: וילנו העם על משה לאמר מה נשתה: ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים, שם שם לו **חק ומשפט** ושם נסחו.

תלמוד בבלי סנהדרין נז,ב: עשר מצוות נצטוו ישראל במרה: שבע שקיבלו עליהן בני נח (דינין, ברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי) והוסיפו עליהן דינין [דיני משפט ייחודיים לעם ישראל] ושבת וכיבוד אב ואם. דינין דכתיב 'שם שם לו חוק ומשפט', שבת וכיבוד אב ואם דכתיב [במתן תורה בפרשת ואתחנן] 'כאשר צוך ה' אלוךך' [היינו שכבר הצטוו במצוות אלו לפני מתן תורה] ואמר רב יהודה: כאשר צווך - במרה.

כלי יקר טו,כג: וביאור הענין שהתורה תחילתה מרה ונקראת תושייה שמתשת כחו של אדם... ויש לחוש פן יהרהרו ישראל בלבם איך יתכן לרפאות דבר מר בדבר מר? ע"כ הביאם ה' לידי נסיון והקרה לפניהם ענין מי מרה שנמתקו בדבר מר... ואז יאמינו גם כן שע"י התורה יומתק מרירות הנפש.

2. רש"י סוף פרשת נח: וימת תרח בחרן - לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען והיה שם יותר מששים שנה... ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם? שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו, לפיכך קראו הכתוב מת.

רש"י בראשית כח,ט: לא פירש יוסף מאביו אלא כ"ב שנה... כנגד כ"ב שנה שפירש יעקב מאביו ולא כבדו והם כ' שנים בבית לכן ושתי שנים ששהה בדרך [חזרה ארצה].

בראשית רבה סב,טז: אמר ר' שמעון בן גמליאל: כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה **ממה שמשש עשו את אביו**. אני, בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בכגדים מלוכלכין ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בכגדים נקיים, אבל עשו, בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בכגדי מלכות. אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בכגדי מלכות.

3. אמרי דעת [מהר"ם שפירא מלובלין] פרשתנו: יש להבין למה נבחרו ג' מצוות אלו להקדימם למתן תורה? הנה ידוע טענת המלאכים 'תנה הודך על השמים' בטענת 'בר מצרא'. ואולם נפסקה הלכה דשותף קודם לבר מצרא, ולכן ניתנו מצוות אלו קודם מתן תורה: 'דינים' כי 'כל הודך דין אמת לאמתו נעשה שותף לקב"ה במעשי בראשית', 'שבת' ש'כל השומר שבת נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית', ובכיבוד אב ואם החיוב לכבדם הוא משום ששלשה שותפים באדם הקב"ה ואביו ואמו.